

Да ли Италија следећа пада?

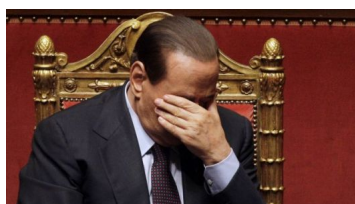
Пише: Вилијам Ентони Хеј
понедељак, 28 новембар 2011 19:12

(The National Interest, 22. 11. 2011)

Италијански проблеми се не могу свести на једног човека, нити на тренутну финансијску кризу. Једноставно, влада не може да управља

Термин "пропала држава" асоцира на мрачна места као што су Сомалија и Хаити, где крајње сиромаштво, насиље и безакоње непрекидно производе немаштину. Пакистан, чија влада не успева да пружи основне услуге, нити да наметне власт на територији коју тврди да контролише, представља варијацију на тему. То су земље где постоји јасан неуспех у организовању политичких заједница, а остали проблеми бујају услед институционалних и политичких промашаја. Шта се дешава када политика омане, али не дође до хобсовске анархије, нити до сатирућег сиромаштва? Могу ли државе да пропадну у развијеном свету?

Италија је пример за могућ позитиван одговор на ова питања. Упркос многим предностима, у које спадају врхунска индустрија и завидан животни стандард, Италија је оманула као организована политичка заједница која је у стању да спроводи власт мобилисањем сагласности и оданости грађана.

Оставка италијанског премијера Силвија Берлусконија – и његов дуги опстанак на власти упркос срамним лакрдијама – наглашавају образац који завређује скретање пажње. Јавне институције без довољно кредибилитета у свету утаје пореза и дивљег предузетништва, као и растућа фискална криза у Европи, оголили су структурне слабости на које се у прошлости само повремено обраћала летимична пажња. Проблем лежи не толико у италијанској привреди колико у немоћи италијанске државе да придобије јавност за програм реформи којима би се повећала продуктивност, смањили расходи и побољшала наплата пореза. Укратко, влада није способна да влада.

Да ли Италија следећа пада?

Пише: Вилијам Ентони Хеј
понедељак, 28 новембар 2011 19:12

Текући проблеми су само последње поглавље једне дуге приче. Уједињење Италије у деветнаестом веку није имало залеђину културне и економске логике присутне код Немаца. Национализам у Немачкој је био снага која се није сводила само на интелектуалце, а регионалне економије су се међусобно допуњавале у царству које је уживало одрживи раст.

Насупрот томе, Италија никад није превазишла локализам. Национализам је понео писце и уметнике, без задобијања широке подршке јавности. Уместо да створи италијанску државу, уједињење је проширило Краљевину Пијемонт-Сардинију на северу Италије, на рачун католичке цркве и других локалних владара. Страна подршка је одрадила своје. Већи део становништва је то само посматрао са стране.

То стање се одржало током првих деценија Краљевине Италије, при чему је однос покровитељ-клијент био суштина испод фасаде парламентарног либерализма. Влада је сагласност куповала покровитељством, док су велепоседници у централној и јужној Италији трговали гласовима својих осиромашених станара за напредовање у хијерархији. Власти никада нису ставиле под контролу мафију или сличне групе, а локалне елите су их често користиле да учврсте своју власт. Владавина права никада није успостављена. Праћен разликама у богатству - и дубоким структуралним сиромаштвом јужно од Рима - тај јаз је спречавао успон националне средње класе која би могла да изнедри ефикасно вођство. Италијанска политика је била склона пат позицији, посебно у периоду између 1890-1920. године. Интелектуалци Вилфредо Парето и Гаetano Моска су на основу искуства Италије тврдили да елита мањина увек управља већином. Њихова је дубока критика парламентарне демократије као фасаде за борбу између разних приватних интереса на уштрб општег добра.

У таквој клими политичких промашаја, на сцену ступа Бенито Мусолини. Насиље на страну, фашизам карактерише напор да се структурни проблеми заобиђу а не решавају, што је такође даље ослабило јавни ангажман. Катастрофа Другог светског рата завршила се у Италији грађанским ратом, који је потакао страх од комунистичког преузимања. Република Италија избегла је ту судбину, али и хришћанске демократе и социјалисти сачували су најгоре навике из прошлости. Распрострањена корупција и мито су били цена за одстрањивање комуниста – и пост-фашиста – из система који се највећим делом одржао захваљујући споља наметнутим императивима Хладног рата. Дошло је до економског раста, животни стандард је цветао. Али све то је само камуфлирало фундаменталне политичке проблеме које ће се касније манифестовати у левичарском тероризму и неуспелом војном пучу 1970. године, у коме су учествовали и

Да ли Италија следећа пада?

Пише: Вилијам Ентони Хеј
понедељак, 28 новембар 2011 19:12

мафија и фашисти. Испод површине послератног просперитета одржали су се структурни проблеми у вези са управљањем државом.

Овај суштински трулеж разотркивен је почетком 1990. године истрагом *mani pulite* ("чисте руке"), о поткупљивању у које су биле умешане стотине изабраних политичара и намештеника. Избори који су потом уследили збрисали су са политичке сцене четири политичке странке које су доминирале Републиком Италијом. Открића о совјетском подмићивању недуго затим контаминирали су и комунисте за које се чинило да су изван система институционализоване корупције. Већи део централне левице, и неки из централне деснице, прихватили су технократски приступ европског уједињења као алтернативу италијанској политици опирања реформама. Северна лига Умберта Босија, сепаратистичка странка која се противи трансферу богатства на југ Италије, освојила је регионалну подршку, а Ђанфранко Фини је преименовао постфашистички Италијански социјални покрет у Националну алијансу, нешто налик на италијанску варијанту деголизма, са јаком подршком становништва региона Лацио око Рима. Ниједан од њих не би задобио такву подршку да није било имплозије италијанске политике.

Берлускони је искористио тренутак у коме је осетио пулс јавности и њену одбојност према статусу кво. Обогаћен се изградњом зграда у предграђу Милана за нове имућне купце, а онда је том богатству удахнуо нови живот поставши пословни медијски тајкун. То искуство га је научило шта Италијани желе, а шта би могли толерисати. Берлускони се представио као аутсајдер, бизнисмен који ће смањити бирократију, окончати корупцију и почистити неред у италијанској политици. Тиме се издвојио од технократа који су можда могли пружити неки облик реформи као алтернативу. Посматрачи су с правом сматрали Берлусконија вулгарним и колутали очима на чињеницу да је за име политичке странке узео слоган фудбалског тима, али је овај тиме погодио нерв отуђене јавности. [1] И Босија и Финија је привукао у коалицију која је обухватала и друге групе на политичкој десници, и задобио је подршку цркве. Берлускони је постао италијански лидер са најдужим стажом и то генерацијама.

Берлусконијев бурлескни аспект, који толико излуђује коментаторе, мами на поређења са Мусолинијем, али права сличност је у томе што су обојица промовисала неку врсту "анти-политике". Оно што је Мусолини постигао насиљем, Берлускони остварује кроз способност привлачења пажње јавности. Међутим, с обзиром на то да је било важније имати функцију него стварно владати, он никада није предузео мере да оконча корупцију и повеже цивилно друштво са италијанском Републиком. Безаконје и сива

Да ли Италија следећа пада?

Пише: Вилијам Ентони Хеј
понедељак, 28 новембар 2011 19:12

економија наставили су се под лидером који је и сам био корумпиран колико и његови претходници. Дубље структуре у Италији преко популисте Босија подстичу сецесију, а многи угледни политичари у Европској унији виде решење за неуспелу управу. Преузимање евра је можда Италији омогућило да позајмљује новац по нижим каматама него у лирама, али је такође одузело Риму дефлаторну опцију подизања прихода кроз извоз и туризам. Криза суверених дугова на другим местима у еврозони наметнула је притисак који Италија није имала капацитет да издржи. Исход је убрзао недавни Берлусконијев силазак с власти.

Проблеми Италије не могу се свести на једног човека нити на непосредну финансијску кризу. Њена влада не може ефикасно да управља и стога не може да реагује на све горе стање проблема у друштву. Друштво и привреда Италије и даље остају условљени за функционисање ван државне надлежности. Таква динамика подрива и владавину права и могућност мобилизације јавног консензуса за политику која би се суочила са растућим изазовима. Промена коју намећу одозго политичке елите - или немачки или европски званичници споља - наилази на жестоки отпор. Стара игра се на тај начин наставља усред финансијског краха и социјалних проблема који подгревају тињајуће незадовољство и отуђење народа. Кризе ће долазити и пролазити, често са мањим последицама него што се чинило у први мах, али се чини да италијанска држава никада није у стању да их преброди. Трагична фалинка италијанске историје намеће питање како заменити структуру власти једне неуспеле државе неком која би функционисала.

Вилијам Ентони Хеј (William Anthony Hay) је историчар на државном универзитету Мисисипи и виши сарадник Института за истраживање спољне политике

(Превод: НСПМ)

[1] „Напред Италијо“ (*Forza Italia*) јесте политички покрет који је Берлускони основао 18.01.1994. Одмах након оснивања партија побеђује на изборима 1994. године, поставши најјача партија у Италији. Странка је распуштена 27.3.2009. да би се објединила са другим политичким покретима италијанске деснице у новој партији званој Народ слободе (*Popolo della Libertà, PdL*). PdL је створена 29.3.2009. као синтеза две најјаче италијанске партије десног центра – Берлусконијеве *Напред Италијо*, и конзервативне странке Ђанфранка Финија *Национална Алијанса*

Да ли Италија следећа пада?

Пише: Вилијам Ентони Хеј
понедељак, 28 новембар 2011 19:12

, уз још 9 мањих политичких покрета. На изборима 2008, центро-десничарска коалиција (PdL-LN-MpA) коју предводи Берлускони је победила и направила коалициону владу са Северном Лигом и Покретом за аутономију Југа. Расцеп у владајућој партији је настао средином 2010. најпре формирањем парламентарне фракције Ђанфранка Финија *Будућност и слобода за Италију*, да би крајем 2010. Финијева фракција напустила странку PdL и ускратила подршку Берлусконијевој влади, који је до недавног подношења оставке владао уз помоћ шест опозиционих посланика које је, према сопственим речима, [придобио за добро нације](#). (прим.прев.)